

گزارش یک اعتصاب

کارخانه کربنات سدیم کاوه فیروزآباد

در این نوشته قصد داریم علاوه بر معرفی مختصر شرکت کربنات سدیم کاوه فیروزآباد و شرایط کارگران آن، به صورت مختصر به اعتصاب بهار ۱۴۰۳ این کارگران پردازیم و ببینیم که از مبارزه آنها چه می‌توان آموخت. اعتصاب مدرسه آموزش جنگ طبقاتی‌ست.

معرفی مختصر کارخانه، و مشکلات کارگران

این شرکت که به ادعای سایت‌های خبری رسمی بزرگترین کارخانه تولید کربنات سدیم در خاورمیانه می‌باشد، در جاده فیروزآباد-جم قرار دارد. منابع عظیم طبیعی (۸ معدن) در آن منطقه در حال خدمت‌رسانی به این کارخانه هستند. مواد استخراج شده از چندین معدن وارد این کارخانه می‌شود. یک سد نیز قرار است در همان نزدیکی به بهره‌برداری برسد و آب مورد نیاز این کارخانه را تامین کند. این کارخانه متعلق به بخش خصوصی و زیرمجموعه گروه صنعتی کاوه می‌باشد.^۱ گروه صنعتی کاوه یک مجموعه بزرگ صنعتی است که با به کارگیری جمعیت بزرگی از کارگران در کارخانه‌های متعدد، و در جاهای مختلف ایران مشغول به کار است.

کاربرد کربنات سدیم در صنایع شیشه‌سازی، مواد شوینده، تصفیه آب و پتروشیمی هاست. بیش از ۱۵۰۰ کارگر در این کارخانه مشغول به کار هستند و طبق ادعای موسس آن، ابراهیم عسکریان، ۴۰۰ کارخانه به تولیدات این مجموعه وابسته هستند. اکثر کارگران از شهرهای اطراف برای کار به این کارخانه می‌آیند.

کارگران در ابتدای استخدام با قرارداد آموزشی و با نصف حقوق سایر کارگران شروع بکار می‌کنند. پس پایان قرارداد آموزشی، قرارداد کوتاه مدت ۳ ماهه بسته می‌شود، و تا چندین سال بصورت ۳ ماهه تمدید می‌شود. ساعت کاری روزانه کارگران در این شرکت از ۷ صبح تا ۵ عصر می‌باشد.

آلودگی‌های محیط کار در این شرکت در سطح بالایی قرار دارد و سلامتی کارگران را تهدید می‌کند. حوادث کاری و به خطر افتادن جان و سلامت کارگران نیز در این مجموعه سابقه دارد. در سال ۱۴۰۱ حادثه‌ای رخ داد که باعث مصدومیت تعداد زیادی از کارگران شد. " در روزهای گذشته حادثه‌ای به دلیل نشتی گاز یکی از مخازن در کارخانه کربنات سدیم شهرستان فیروزآباد فارس واقع در ۳۵ کیلومتری جاده فیروزآباد به عسلویه اتفاق افتاد.... به گفته حسن الغوثه، مدیر روابط عمومی کارخانه کربنات سدیم فیروزآباد در بیان گزارشی از این حادثه می‌گوید: نشت نیتروژن، موجب ترکیب‌دگی

^۱ بزرگترین واحد تولید کربنات سدیم خاورمیانه در فیروزآباد افتتاح شد. (خبرگزاری تسنیم، ۱۰ مرداد ۱۳۹۹)

لوله اتصال به مخزن شد که در نتیجه موجب آتش سوزی یکی از مخازن نیتروژن و مسمومیت تنفسی افراد نزدیک به محل حادثه شد... تاکنون بیش از ۱۰۰ نفر به دلیل مشکل تنفسی به بیمارستان حضرت قائم (عج) فیروزآباد اعزام و برخی هم مرخص شده اند.^۲

ایمنی کار در سطح پایینی قرار دارد و طرح مشاغل سخت و زیان آور در این کارخانه اجرا نشده است. "این کارخانه به دلیل وجود آلودگی های محیطی فراوان طبق گزارشات کمیته های استانی جزء مشاغل سخت و زیان آور تشخیص داده شده است اما سختی کار کارگران به درستی لحاظ نمی شود بنابراین بازنشستگی کارگران این کارخانه مشمول مزایای مشاغل سخت نمی شود و در برخی موارد به صورت عادی انجام می شود."^۳ بدون اجرای چنین طرحی کارگران ناچارند سالیانه زیادهای زیادی در این شرایط آلوده کار کنند.

در کنار مشکلات خاص کارگران در هر واحد تولیدی، اکثر مشکلات این کارگران، مشکلات مشترک کل طبقه کارگر است. نداشتن امنیت شغلی، عدم رعایت قانون، آلودگی های محیط کار، و حوادث و آسیب ها ناشی از آن به جسم و جان کارگران. مبارزه آنها نیز بر سرنوشت و مبارزه سایر کارگران اثرگذار است.

اعتصاب در خردادماه: کارگران متحد می شوند

در خردادماه ۱۴۰۳ کارگران دست به یک اعتصاب بزرگ زدند. کارگران خواسته هایی را مطرح کردند که برخاسته از شرایط سخت کار آنها بود:

- سامان بخشیدن به قراردادها و یکساله کردن قراردادها
- قرار گرفتن جزو مشاغل سخت و زیان آور
- بهبود ایمنی محیط کار

اعتصاب توسط جمعی متحد از کارگران آغاز شد. آغازکنندگان اعتصاب با جلوگیری از ادامه ی کار سایر کارگران باعث گسترش اعتصاب به کل کارخانه و تعطیلی کل تولید شدند. نکته ای که می توان از این تجربه آموخت این است که شروع اعتصاب ممکن است با موافقت و همراهی همه نباشد. در شرایط واقعی خیلی وقت ها اصلا چنین چیزی ممکن نیست. اگر قرار باشد از همه یا اکثر کارگران نظرخواهی شود، کارفرما پیش از شروع باخبر می شود و با تهدید و دستگیری از شروع اعتصاب جلوگیری می کند.

^۲ بررسی حادثه کارخانه کربنات سدیم فیروزآباد / تعطیلی کارخانه تا اطلاع ثانوی (خبرگزاری دانشجو، ۲۶ خرداد ۱۴۰۱)

^۳ قانون سخت و زیان آور برای کارگران کربنات سدیم اجرا شود (سایت ایلنا کارگری، ۲۴ خرداد ۱۴۰۳)

اما نکته‌ی دیگری نیز اهمیت دارد. "ابراهیم عسکریان" موسس این کارخانه در نامه‌ای که به استاندار فارس می‌نویسد ادعا می‌کند که عده کمی از کارگران با زور اسلحه و تهدید کارگران دیگر را مجبور به اعتصاب کرده‌اند. ما از آنچه در واقعیت اتفاق افتاده است اطلاع دقیقی نداریم. می‌توان از سوابق سرمایه‌داران و کارفرمایان حدس زد که این ادعا دروغی بیش نیست.

اما آنچه می‌توان آموخت این است که استفاده از چنین روش‌هایی برای اعتصاب، در نتایج نهایی به سود کارگران نخواهد بود. چنین روش‌هایی، حتی اگر خواسته‌های اعتصاب برآورده شود، نه به آگاهی طبقاتی کارگران افزوده می‌شود، و نه اتحاد آنها تقویت می‌شود. شناخت درست از شرایط کارگران و انتخاب روش‌های درست مبارزه، برای رشد آگاهی طبقاتی کارگران و تقویت اتحاد آنها در مبارزه اهمیت اساسی دارد. قدرت واقعی کارگران آگاهی طبقاتی آنان، و اسلحه واقعی و موثر کارگران، اتحاد طبقاتی آنان است.

مبارزه باید خواسته واقعی کارگران باشد. از نتایج واقعی و پایدار یک اعتصاب این است که کارگران بیاموزند چگونه به صورت جمعی به مبارزه دست بزنند، چگونه با هم در مورد مسائل تصمیم بگیرند، چگونه از اتحاد خود محافظت کنند، و چگونه به بهترین شکل به مبارزه پایان دهند. هر مبارزه تمرین اتحاد است، برای ادامه مبارزات در آینده.

اعتصاب در دو نوبت، یک‌بار به مدت ۳ روز و بار دیگر به مدت ۶ روز به توقف تولید منجر شد. همانند اکثر مبارزات و اعتصابات کارگری، شاهد حضور نیروی انتظامی جهت ارباب و سرکوب بودیم. اما با هوشیاری کارگران و جلوگیری از ایجاد درگیری این اقدام موثر واقع نشد. به نظر می‌رسد کارگران توانسته‌اند که در آغاز، ادامه‌ی و در هنگام پایان اعتصاب اتحاد خود را حفظ کنند. همراهی حداکثری کارگران با اعتصاب، و حفظ اتحاد قدرت عظیمی به یک مبارزه می‌دهد.

وقتی سود سرمایه‌داران به خطر می‌افتد، بلافاصله تمام دم و دستگاه دولت برای پایان دادن به اعتصاب دست به کار می‌شوند. اعتصاب اخیر با حضور استاندار فارس، فرماندار فیروزآباد و نمایندگان از گروه صنعتی کاوه خاتمه یافت. مسئولین به کارگران اعتصابی قول دادند که خواسته‌های آنها برآورده خواهد شد. آنچه این مقامات رده‌بالا را به کارخانه کشانده است اتحاد کارگران و قدرت اعتصاب آنها بوده است. اما اگر این خواسته‌ها متحدانه پیگیری نشوند، تمام این قول و قرارها باد هواست و جامه عمل بر تن نخواهد کرد.

سخنی با کارگران

اعتصاب و مبارزه در هر کارخانه و محیط کار، صحنه‌ی کوچکی از یک جنگ بزرگتر است. سرنوشت و نتیجه این جنگ، بر سرنوشت کل کارگران اثرگذار است. سرمایه‌داران در مقابل کارگران متحد می‌شوند، و با حمایت دولت تلاش می‌کنند با ایجاد ترس، و با تهدید یا فریب، کارگران را به عقب برانند، تا مبادا چنین اتحادی به الگویی برای سایر کارگران تبدیل شود. مقابل اتحاد دولت و کارفرمایان کارگران هیچ وسیله‌ای جز متحدشدن ندارند.

کارگران سدیم کربنات فیروزآباد باید تمام تلاش خود را برای حفظ و ادامه اتحاد خود به کار بگیرند. کارگران باید از تجربه‌های این فصل از مبارزه‌شان درس بگیرند.

به بعضی از آنها اشاره می‌کنیم:

وقتی یک اعتصاب با قول رفع مشکلات به پایان می‌رسد، کارگران باید برای برآورده شدن خواسته‌های خود زمانی را مشخص کنند. اکثر این قول و قرارها برای فریب کارگران و پایان اعتصاب است. مشخص کردن زمان باعث آگاهی کارگران از فریب‌کاری سرمایه‌داران می‌شود، و به آنها امکان می‌دهد در صورت برآورده نشدن خواسته‌ها در زمان مشخص شده دست به اعتصاب مجدد بزنند. چه بهتر که این قول و قرارها مکتوب باشد و به امضای نمایندگان کارگران و دولت برسد.

مشکلات یک کارگر، مشکلات خانواده اوست. ستم بر یک کارگر، ستم بر خانواده اوست. کارگران باید خانواده‌های خود را در جریان شرایط کار و مبارزه قرار دهند و در مورد مسایل محیط کار خود آنها را آگاه نمایند. آگاهی فرزندان و همسران کارگران از مبارزه، به ثابت‌قدم بودن کارگران در مبارزه کمک می‌کند. خانواده‌های کارگران معادن بافق در تابستان ۱۳۹۳ به مبارزات همسران و پدران‌شان پیوستند و با حضورشان قدرت بیشتری به اعتصاب بخشیدند. کارگران توانستند در یک نوبت ۴۰ روز به صورت متحد در اعتصاب بمانند. چنین تجربه‌ای در مبارزات هفت تپه نیز توسط کارگران به کار گرفته شد. در خارج از ایران نیز این تجربه‌ها فراروان یافت می‌شود؛ مثل مبارزات کارگران معدن هارلن کانتی در آمریکا^۴. هیچ قانون و قدرتی نمی‌تواند همسر و فرزندان یک کارگر را از حمایت از پدر و مادر خود منع کند.

کارگران باید اطلاع و آگاهی خود را از شرایط سایر کارگران گروه صنعتی کاوه افزایش دهند. این آگاهی به کارگران در فهم بهتر شرایط کمک قابل توجهی می‌کند. اینها تجربیات مبارزاتی طبقه کارگر هستند. به عنوان مثال **گروه ملی فولاد** در اهواز، و شرکت **فولاد اکسین** هر دو متعلق به یک کارفرما هستند. کارگران گروه ملی، نسبت به کارگران اکسین دستمزدهای بسیار کمتری دریافت می‌کنند. کارگران گروه ملی با مبارزه برای **دستمزد برابر برای کار برابر** موفق شدند اتحاد خود را تقویت نموده و برای سایر کارگران الگویی از مبارزه و ایستادگی بیافرینند. دستمزد برابر برای کار برابر در قانون کار آمده است.

^۴ در مورد مبارزات این کارگران فیلمی ساخته شده است به نام: «هارلن کانتی، آمریکا». فیلمی بسیار آموزنده.

با توجه به سطح اتحاد کارگران کارخانه سدیم کربنات، ایجاد تشکل مستقل کارگری می‌تواند در دستور کار رهبران کارگری قرار بگیرد.^۵ کارگران می‌توانند در جهت برگزاری مجمع عمومی و انتخاب نمایندگان مستقل خود اقدام نمایند. ایجاد تشکل قدرت کارگران را دوچندان می‌کند و مبارزات را به سطحی بالاتر ارتقا می‌دهد. بدون ایجاد تشکل مستقل، کارگران یا به راحتی سرکوب می‌شوند، و یا در صورت ادامه مبارزات، دولت با هدف منحرف و سرکوب کردن مبارزه، اقدام به ایجاد تشکل وابسته‌ای مثل شورای اسلامی کار می‌کند و مبارزات کارگران را به انحراف می‌کشاند. کارگران باید در این مورد کاملاً هوشیار باشند.

کارگران با انتخاب نمایندگان خود و تلاش برای ایجاد مجمع عمومی و تشکل مستقل کارگری، می‌توانند به اقدامات قابل توجهی دست بزنند. آموزش کارگران بوسیله نشریات ساده کارگری، آموزش قانون کار، آموزش روش مبارزه و استفاده از آن جهت دفاع از حقوق کارگران، تلاش در جهت آموزش و رشد آگاهی سیاسی کارگران، بررسی مشکلات محیط کار و ارائه راه حل و اقدام جهت حل مشکلات موجود و مزایای متعدد دیگر که با توجه به شرایط هر واحد برای پیشبرد مبارزات موثر واقع می‌شود.

در این مسیر نیز تجارب بخش‌های دیگر طبقه کارگر پیش روی چشمان کارگران است. استفاده از این تجربه‌ها می‌تواند خیلی مفید باشد. تجربه مبارزات کارگران هفت تپه می‌تواند آموزنده باشد. شرکت هفت تپه بسیار وسیع است و از بخش‌های مختلف و متفاوتی تشکیل شده است. کارگران هر بخش در کنار مشکلات مشترک، مشکلات خاص خود را داشتند. کارگران از هر بخش خواستند که نماینده خود را معرفی کنند. از به هم پیوستن نمایندگان بخش‌های مختلف "مجمع نمایندگان کارگران هفت تپه" شکل گرفت. این روش باعث شد که تمامی کارگران در انتخاب نمایندگان خود دخالت داشته باشند، و از طریق انتخاب نماینده هم در مبارزه شرکت نمایند و هم بر سرنوشت تصمیم‌ها و کل مبارزه اثرگذار باشند.

البته نماینده کارگری با نماینده مجلس یا شورای شهر از اساس متفاوت است. نماینده کارگری در هر لحظه باید به کارگران پاسخ گو باشد و پیگیر خواسته‌ها و مشکلات کارگران باشد. نماینده کارگری هیچ امتیازی نسبت به عموم کارگران ندارد و در صورت خواست کارگران قابل عزل خواهد بود. به همین دلایل، نماینده باید فردی مورد اعتماد، پرانرژی، آگاه و از خودگذشته باشد.

این تجربه‌ها از طریق کارگران آگاه باید در میان کارگران به بحث گذاشته شوند.

^۵ طبق قانون کار، کارگران می‌توانند یکی از سه تشکل شورای اسلامی کار، انجمن صنفی یا نمایندگان کارگران را داشته باشند. شورای اسلامی کار یک تشکل ضد کارگری است. انجمن صنفی و نمایندگان کارگران نیز هر کدام اشکالات خود را دارند.

جمع‌بندی

کارگران در یک مبارزه نمی‌توانند به تمام خواسته‌های خود برسند، و همواره ناچار به ادامه مبارزه هستند. برای ادامه مبارزه حفظ اتحاد و تقویت آن ضروری است. استفاده از تجربیات مبارزات گذشته، و مبارزات سایر بخش‌های طبقه کارگر اثر بخش و البته ضروری است. اعتصاب کارگران کارخانه کربنات سدیم فیروزآباد صحنه‌ای از یک اعتصاب و اتحاد کارگری بود. بررسی و مطالعه چنین مبارزه‌ای برای ما سرشار از آموزش است. کارگران آگاه و مبارز کارخانه سدیم کربنات نیز برای ادامه مسیر خود ناچارند از مبارزات کنونی و تجربه‌های گذشته سایر کارگران آگاه شوند و درس‌های آن را در مبارزات شان به کار بگیرند.